

Beslutningsforslag nr. B 198, Fremsat den 23. april 2004 af Jørn Jespersen (SF), Aage Frandsen (SF) og Anne Grete Holmsgård (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om en indbudsordning til sikring af bestående og nye skovværdier

Folketinget opfordrer regeringen til inden udgangen af indeværende folketingsår at fremsætte lovforslag, der sikrer, at

- der oprettes en indbudsordning for særlige naturværdier i de danske skove, hvorigennem skovejere efter udvælgelse kan opnå et engangsbeløb mod at tillade, at en beskyttelse af bestemte naturværdier bliver tinglyst på deres ejendom,
- engangsbeløbet skal også kunne gives til skovejere, som ønsker at tillade tidsubegrænset naturgenopretning på deres ejendom,

– engangsbeløbene skal gradueres efter en klar statslig prioritering, således at højeste prioritet gives til tidsubegrænset sikring af eksisterende naturværdier i naturskovene og højeste beløb gives for tinglysninger, som medfører de største indskrænkninger af skovejernes rådemuligheder.

Ordningen skal være et redskab til at 1) sikre de bestående og nye naturværdier i skovene, 2) sikre borgerne bedre rekreative muligheder og 3) sikre en bedre økonomi i skovbruget.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Beslutningsforslaget er et redskab til at gøre de danske skove økonomisk, økologisk og socialt bæredygtige. Indbudsordningen skal således også være et redskab til at implementere målsætningerne i den danske naturskogsstrategi og det nationale skovprogram samt bestemmelsen i regeringens forslag til en ny skovlov om, at 10 pct. af det danske skovareal fremover skal have biodiversitet som det primære driftsformål. Beslutningsforslaget stemmer desuden fint overens med det foreslåede § 23, stk. 2, i regeringens forslag til en skovlov (L 145), som giver miljøministeren hjemmel til at indgå aftaler om driften med ejere af særlig værdifulde skove.

Eksisterende lovgivning og målsætninger vil udlægge dele af skovene til biodiversitet

Det nationale skovprogram har blandt andet som målsætning, at

- 1) skovdriften skal omstilles til naturnær drift og til bevaring af skovens naturværdier, blandt andet ved, at 10 pct. af det samlede skovareal inden 2040 har natur og biologisk mangfoldighed som det primære driftsformål,
- 2) skovene skal fastholdes og udvikles som et værdsgode, hvor befolkningen sikres muligheder for friluftsliv og naturoplevelser i skoven.

Disse målsætninger skal blandt andet realiseres gennem frivillige aftaler med lodsejerne.

Også regeringens forslag til en ny skovlov lægger op til at udlægge dele af skovene til biologisk mangfoldighed. Det drejer sig blandt andet om skove, som er blevet udpeget som EF-habitatområder, andre skovnaturtyper, som er beskyttet efter skovloven, eller åbne naturarealer, som fremover skal kunne etableres på op til 10 pct. af skovarealet.

Skovene er særdeles vigtige for sikringen af den biologiske mangfoldighed

Skovene, især naturskovene, er særdeles vigtige for den biologiske mangfoldighed. Skovene er således

hjemsted for en meget stor del af de stærkt truede arter, som står opført på rødlisten over truede planter og dyr i Danmark. I en undersøgelse fra Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS) fra 1997 af blot 117 ha natur- og kulturskov i Østdanmark (mindre end 0,003 pct. af Danmarks areal) blev der således registreret over 20 pct. af landets karplanteflora, 22 pct. af bladmosfloraen, 21 pct. af ynglefuglefaunaen, 50 pct. af flagermusefaunaen, 63 pct. af landsneglefaunaen, 30-40 pct. af pansermidefaunaen og 30 pct. af stankelbenfaunaen. Ved undersøgelsen blev der blandt andet fundet tre helt nye arter af pansermider og otte midearter og tre stankelbenarter, som var nye for Danmark.

Undersøgelsen viste også, at urørt naturskov, især urskovsagtig naturskov, er langt mere strukturdivers og har en gennemgående tendens til at være mere artsrig end forstligt drevet skov. Flere arter forekom blandt andet kun i de urørte naturskove, og fugletætheden var 3-4 gange højere i naturskovene end i kulturskovene (GEUS – Peter Friis Møller 1997/41: »Biologisk mangfoldighed i dansk naturskov. En sammenligning mellem østdanske natur- og kulturskove«).

Naturværdierne i de danske skove er dårligt beskyttede

En mindre del af naturskovene forvaltes efter naturskogsstrategien. Ud over de skove, som er omfattet af EF's habitatdirektiv, eller som er defineret som mose og dermed er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3, er ingen af de danske naturskove dog juridisk beskyttede. De kan derfor fældes og erstattes med anden skov, hvilket blandt andet skete med en naturskov i Tolne Skov i Jylland for få år siden. En del naturskove, for eksempel en nylig fældet naturskov ved Gødstrup på Sjælland, er formentlig heller ikke omfattet af fredskovsplikten efter skovloven og kan derfor fjernes efter forgodtbefindende. At dette sker jævnlige, vidner eksemplet ovenfor om. Hvor mange skove dette præcist drejer sig om, vides ikke, da der ikke findes en samlet registrering af de danske naturskove eller deres

indhold. Selve naturskovene omfatter dog formentlig højst 1-2 pct. af det danske areal, og arealet er stadig faldende. Naturskove med urskovsagtigt præg anslås af de førende forskere på området til højst at udgøre 200-300 ha i alt. Da regeringens forslag til ny skovlov heller ikke rummer en juridisk sikring af naturskovene, er der derfor behov for at etablere en ordning, som giver en varig beskyttelse af specielt naturværdierne. Dette bør prioriteres lige så højt som oprettelse af ny skov. Beskyttelsen af naturskovene bør tage udgangspunkt i et revideret naturskovsbegreb, som er praktisk håndterligt, som beskytter de væsentligste naturværdier i skovene, og som er sammenligneligt med det begreb, som bruges i andre lande. Det vil sige, at for eksempel forstligt intensivt drevne bevoksninger, som er fattige på biologisk mangfoldighed, men som genetisk antages at være efterkommere fra træer, der indvandrede af sig selv efter sidste istid, vil udgå af definitionen.

Skove med store naturværdier er særdeles vigtige for befolkningen

De danske skove er særdeles vigtige for den danske befolkning. Således kommer hver dansker i gennemsnit i skoven 11 gange om året, og det anslås, at 90 pct. af den danske befolkning besøger skovene mindst 1 gang årligt. Skove er således langt mere benyttede som udflugtsmål end sportspladser, teatre, biblioteker eller museer.

Af de naturtyper, som findes i Danmark, er skovene de mest populære. Men selv om alle skove er populære, foretrækker befolkningen i høj grad nogle skovtyper frem for andre. Således viser nye undersøgelser fra Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, at løvtræer generelt foretrækkes frem for nåletræer, og at denne sammenhæng er generel for hele landet. Andre undersøgelser foretaget med 20 års mellemrum viser desuden, at befolkningen ønsker sig varierede skove med dyr, vandområder og tørre, lyse og mørke områder med unge, gamle og døde træer. Dette svarer ikke til bøgesøjlehaller, men til varierede skove med højt naturindhold, specielt naturskovene.

Tømmerproduktionen i Danmark er stort set uden økonomisk betydning

Ifølge det nationale skovprogram er den danske skovressource økonomisk ubetydelig i international målestok, hvad angår størrelse, træartssammensætning og kvalitet. Dette ser ikke ud til at ændre sig i nær fremtid, idet der ikke på længere sigt forventes at blive mangel på udbud af træ eller fibre. For øjeblikket anslås det, at hugsten i de tempererede og boreale skove

kun udgør godt 50 pct. af den årlige tilvækst. For langt størstedelen af de danske skovejere er træproduktionen desuden ikke den primære grund til, at de ejer skoven. Nye undersøgelser fra Forskningscenter for Skov og Landskab har således vist, at værdier såsom jagt, fred, børsamling og naturoplevelser er udpræget vigtigere end træproduktionen for langt de fleste skovejere. Det er kun de få store skovejere, som stadig prioriterer træproduktionen frem for andre værdier. Træproduktionen kan dog godt være vigtig for økonomien i de små skovbrug alligevel. At tinglyse specielle bindinger på de naturmæssigt og rekreativt mest værdifulde dele af de danske skove er derfor uden betydning for Danmarks eksportmuligheder eller moralske forpligtelser med hensyn til den globale træforsyning.

Den nuværende dårlige konkurrenceevne og økonomi i skovbruget medfører dog, at den økonomiske drift bliver af aftagende vigtighed i forhold til andre ejermæssige forhold, og at skovejere skaffer sig kapital ved at skove den del af træressourcerne i skovene, som er af høj værdi. Disse træressourcer af høj værdi er for eksempel gamle løvskove, som ofte er af stor værdi for den biologiske mangfoldighed og for befolkningen. Som eksempel herpå kan nævnes, at statsskovbruget i Gribskov i den seneste tid har gået særdeles hårdt til partierne i skoven med gamle bøgetræer.

Ifølge FAO's prognose for den europæiske træsektors udvikling inden for de næste 25 år («European Timber Trends and Prospects into the 21st Century») fra 1996 er det højst usandsynligt, at priserne på træ skulle stige.

Hvis økonomien i skovbruget skal forbedres, kan det altså ikke ske ved at påvirke indtjeningen. Økonomien skal ifølge Skov- og Naturstyrelsen forbedres ved, at omkostningerne sænkes (udtalelse af direktør i Skov- og Naturstyrelsen Hans Henrik Christensen i Pengemagasinet på DR 1 den 18. december 2003). Dette gøres blandt andet ved, at driften ekstensiveres gennem for eksempel naturnær drift.

Særlige bemærkninger til forslaget

Behov for at forbedre økonomien i skovbruget

Økonomien i det danske skovbrug er særdeles dårlig. Det skyldes dels, at skovene i Østeuropa kan levere træ til en langt lavere pris end de danske skove, og dels, at stormene i 1999 har sendt store mængder kvalitetstræ ud på det internationale marked. Dansk Skovforening har opfordret det politiske system til at tage initiativer, der kan forbedre økonomien i skov-

F. t. beslutn. vedr. sikring af bestående og nye skovværdier

bruket. Konkret har Dansk Skovforening foreslået, at dette kan ske ved, at ejendomsskatten for skov fjernes.

Det mener SF er en dårlig idé, fordi

- 1) skovbruget i forvejen har en række skattefordele på linje med andre erhverv,
- 2) skattelettelser blot vil blive kapitaliseret i ejendomsprisen ved salg af ejendommen,
- 3) værdien for skovejerne af en sænkning af ejendomsskatten i realiteten ikke vil være så stor, da ejendomsskatten er fradragsberettiget på selvangivelsen, og da mange skovejendomme er knyttet til anden erhvervsvirksomhed, der ofte giver overskud, hvoraf der så skal betales mindre skat,
- 4) staten mister et vigtigt styringsinstrument, hvis en sænkning af ejendomsskatten skal erstatte tilskudsmuligheder til skovbruget, og
- 5) samfundet ikke får noget igen ved en sådan ordning. Den ordning, SF foreslår, vil derimod give skovejerne en økonomisk indsprøjtning, som ikke fører til ændringer i priserne på skov, samtidig med at samfundet får sikret skove, som er specielt værdifulde for den biologiske mangfoldighed og for befolkningen.

Naturværdier har vist sig at kunne skabe grundlag for sund økonomi i skovene

At de danske skovejere ikke kan tjene penge på træ, er ikke det samme, som at skovejerne ikke kan tjene penge på deres skove. Ved at bruge naturværdierne som grundlag for en bredere indtjening er det lykkedes mange skovejere at få skabt en solid indtjening fra deres skove. Det er blandt andet gjort ved at bevare gamle træer og vådområder, ved at udsætte dyr og ved at sikre bedre vilkår for de dyr, der i forvejen fandtes på stedet. Det giver store indtægter gennem rundvisninger, klatreture, jagt og salg af kød. Således anslår en ejer selv, at han får den samme indtjening fra blot 5-10 vildsvin, som han får fra ca. 100 bøgekævlere (Udtalelse til Pengemagasinet på DR 1 den 18. december 2003).

SF's beslutningsforslag vil derfor skabe grundlag for en sund økonomi i skovbruget gennem sikring af et bedre grundlag for en lang række alternative indtægtsmuligheder for skovejerne.

Dansk Skovforening mener, at dette kan fungere nogle steder, men ikke er en model for hele det danske skovbrug, da det medfører en tivolisering af skovene, og da vi har en forpligtelse til at bevare naturværdierne og kulturværdierne i skovene samt til at værne om de skovbrugsfaglige traditioner. Til dette er at sige, at tinglysningsordningen netop vil sikre naturværdierne. Flere aktiviteter i skovene har godt nok vist sig at have

en negativ virkning på de store fuglearter, men for langt størstedelen af arterne behøver det ikke at få en negativ effekt. Det er blot et spørgsmål om ordentlig planlægning, som kan tilrettelægges således, at også hensynet til de store fuglearter tilgodeses. Som eksempel kan nævnes Jægersborg Dyrehave nord for København. Når man ser bort fra de besøgende, som kommer der på grund af Bakken, modtager naturområdet besøg fra ca. 7 millioner mennesker årligt, der laver alle mulige former for aktiviteter såsom friluftsteater, motionsløb og vintersport. Samtidig er området et af de mest værdifulde naturområder i Danmark. Dyrehaven huser for eksempel flere rødlistede arter og flere svampearter end noget andet naturområde i Danmark.

Også kulturværdierne vil for størstedelens vedkommende blive sikret bedre ved en ekstensivering af træproduktionen. For eksempel vil forfald eller opfyldning af dræn forbedre bevaringsbetingelserne for jordens indhold af oldsager.

Hensynet til de skovbrugsfaglige traditioner er til gengæld ikke et samfundsanliggende, medmindre disse bidrager til at skabe eller vedligeholde værdier for samfundet. SF mener dog, at hensynet til en bestemt, historisk betinget form for intensiv vedproduktion ikke kan siges at falde inden for dette.

En tilsvarende ordning har vist sig at virke

En tilsvarende indbudsordning har fungeret godt som redskab til at implementere den danske naturskovsstrategi fra 1992. Erfaringerne herfra viser, at mange skovejere er villige til at deltage i en sådan ordning, hvis kompensationen er rimelig. Erfaringerne viser desuden, at ordningen ikke er for bureaukratisk at administrere i praksis.

Hertil kommer, at amterne i mange år har lavet frivillige tinglyste bindinger for at sikre natur- og rekreative værdier i det åbne land.

Tinglysningsordninger er økonomisk mere effektive for samfundet end tilskud

En række danske forskningsresultater viser, at omstruktureringer af ejendomme såsom tinglysninger er økonomisk langt mere effektive for samfundet med hensyn til at opnå bestemte formål på privatejet jord end andre økonomiske styringsmidler såsom tidsbegrænsede arealtilskud (Anne Kristine Munk Mouritsen, Jan Kloster Staunstrup og Esben Munk Sørensen: »Property Scenarios 1998-2018 in Denmark«, Geografisk Tidsskrift, Specialudgave 3: 87-95, 2002).

Forslaget er i overensstemmelse med regeringens forslag til ny skovlov

Ad forslag til § 1

Regeringen foreslår, at den nye skovlov blandt andet skal have til formål at bevare og værne landets skove og fremme en bæredygtig drift af landets skove. Dette fremgår af forslagens § 1, stk. 1 og 2. Dette indebærer, at man ved driften ud fra en helhedsbetragtning skal tilstræbe at sikre skovenes produktion, bevare og øge skovenes biologiske mangfoldighed og sikre at hensynet til landskab, naturhistorie, kulturhistorie, miljøbeskyttelse og friluftsliv kan tilgodeses. Ud fra dette er der altså ikke noget i vejen for, at dele af skoven kan tages ud af drift, når formålet er at tilgode de ovenfor nævnte forhold. SF anser derfor beslutningsforslaget for at være i overensstemmelse med § 1 i regeringens forslag til ny skovlov.

Ad forslag til § 17

Skovlovsforslagets § 17 giver ministeren hjemmel til at indgå aftaler med ejere af ejendomme i internationale naturbeskyttelsesområder om driften eller andre foranstaltninger med henblik på at realisere målsætningerne i de Natura 2000-planer, som fremover skal udarbejdes for alle Natura 2000-områder. Sådanne områder indeholder en del af de danske naturskove, om end ikke alle. Andre naturskove, som befinder sig uden for de udpegede områder, kan meget vel have væsentlig økologisk indflydelse på de udpegede skove. Bevarelse eller forbedring af de skovværdier, som befinder sig udenfor, kan derfor meget vel have betydning for sikring af en gunstig bevaringsstatus for de skove, der er udpeget som Natura 2000-områder. SF's beslutningsforslag er derfor i fin overensstemmelse med skovlovsforslagets § 17, men kan være en yderligere løftestang for Danmarks internationale forpligtelser med hensyn til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper i Natura 2000-områderne.

Ad forslag til § 23

SF vurderer også, at beslutningsforslaget er i overensstemmelse med skovlovsforslagets § 23, stk. 2. Bestemmelsen giver ministeren hjemmel til at indgå aftaler med ejere af naturmæssigt særlig værdifulde

skove, som ikke er omfattet af forslagens § 16 om en drift af disse skove, der fremmer og understøtter den biologiske mangfoldighed. Sådanne skove omfatter blandt andet alle de naturskove, som er pålagt fredskovspligt, men som ikke er udpeget som EF-habitatområder. Alle de naturskove, som ikke er pålagt fredskovspligt, falder dog udenfor her, men vil kunne blive omfattet af en indbudsordning. Skovlovsforslagets § 23, stk. 2, indeholder derfor ikke tilstrækkelig hjemmel til at sikre de bestående naturværdier.

SF vurderer i øvrigt, at beslutningsforslaget ikke er i uoverensstemmelse med andre af skovlovsforslagets bestemmelser.

Finansieringsmuligheder findes inden for de nuværende afsatte beløb på finansloven

Danmark har en målsætning om at fordoble skovarealet i løbet af en trægeneration og afsætter hvert år betydelige midler hertil. Set i lyset af, at

- 1) naturværdierne i skovene er så dårligt beskyttede,
- 2) naturværdierne er så lang tid om at blive skabt og
- 3) naturværdierne spiller så stor en rolle for målsætningen om at sikre den biologiske mangfoldighed,

bør de eksisterende naturværdier sikres, før der bruges penge på at rejse nye skove.

SF mener derfor, at Danmark bør afsætte flere penge både til at sikre de bestående værdier og til at oprette nye skove.

Hvis der ikke kan samles flertal for dette, kunne ordningen også finansieres på anden vis. I 2003 var det langt fra muligt at rejse ny skov for alle de midler, som var afsat til dette formål. Det drejer sig om ca. 30 mio. kr. I stedet for at åbne for, at pengene bruges til nye skove i områder, der ikke er udlagt til skovrejsning i regionplanerne, som der nu er lagt op til, kunne midler i denne størrelsesorden derfor overføres til at sikre bestående natur- og rekreative værdier i skovene gennem den her foreslåede indbudsordning. Det ville skabe balance, så Danmark fremover prioriterer beskyttelse af eksisterende natur- og rekreative værdier i skove lige så højt som etablering af nye natur- og kulturværdier.

Skriftlig fremsættelse

Jørn Jespersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en indbudsordning til sikring af bestående og nye skovværdier.

(Beslutningsforslag nr. B 198).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.